

Željko Bjelajac

KRIMINALISTIČKO PROFILISANJE

DETEKCIJA ZLOČINAČKIH UMOVA

Priručnik za praktičnu primenu

PRAVNI FAKULTET ZA PRIVREDU I PRAVOSUĐE
NOVI SAD

KRIMINALISTIČKO PROFILISANJE
DETEKCIJA ZLOČINAČKIH UMOVA

Priručnik za praktičnu primenu

Prof. dr Željko Bjelajac

Novi Sad, 2024.

Izdavač

Recenzenti

Prof. dr Božidar Banović
Prof. dr Aleksandar Filipović
Dr Boro Merdović

Za izdavača

Prof. dr Milan Počuča

Autor

Prof. dr Željko Bjelajac

Lektor

Mirosava Bojović

Korice

Tadija Bujanja

Prelom

Snežana Vojković

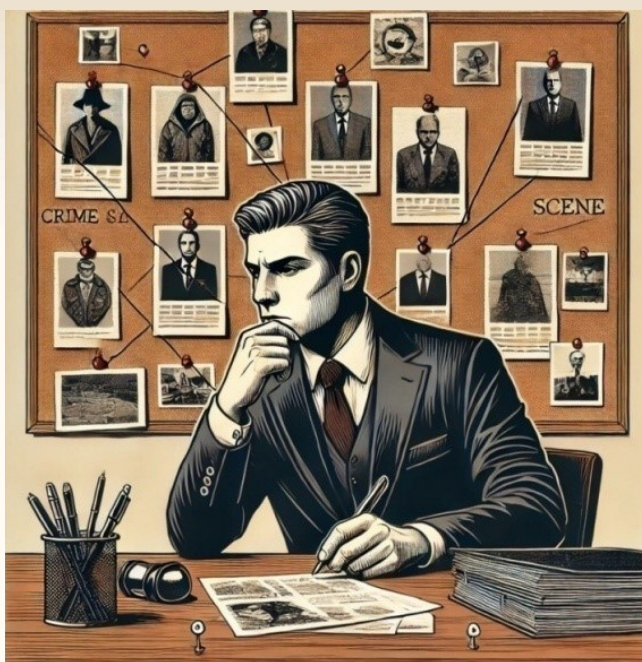
Štampa

Goragraf, Beograd

Tiraž 100

ISBN - 978 - 86 - 86121 - 65 -3

Sva prava zadržana. Ni jedan deo ovog priručnika ne može biti re-produkovan, presnimavan ili prenošen bilo kojim sredstvom elektronskim, mehaničkim, kopiranjem, snimanjem, ili na bilo koji drugi način bez prethodne saglasnosti autora i izdavača.

Pravi izazov u profilisanju nije samo u otkrivanju zločinca, već u razumevanju razloga iza zločina – jer u tom razumevanju leži ključ za sprečavanje budućeg nasilja.

Svaki zločin nosi priču iza sebe, a profilisanje je umetnost pronalaženja tih neispričanih detalja koji nas vode ka istini i pravdi.

U potrazi za pravdom, ključno je ne samo otkriti počinioca, već i razumeti uzroke. Samo tako možemo graditi sigurnije društvo, gde prevencija postaje najmoćniji alat protiv zločina.

Razumevanje zločinačkog uma nije samo ključ za rešavanje zločina, već i za sprečavanje budućih tragedija. Pravi napredak se meri ne samo u hvatanju počinilaca, već u stvaranju društva gde zločini postaju retkost.

Profilisanje je most između onoga što vidimo i onoga što tek trebamo razumeti. U svetu zločina, razumevanje ponašanja vodi nas ka pravdi i boljoj zaštiti zajednice.

Autor

SADRŽAJ

RECENZIJA	17
PREDGOVOR AUTORA	20
REZIME	22

DEO I

1. UVOD U KRIMINALISTIČKO PROFILISANJE	30
1.1. Definicija kriminalističkog profilisanja	30
1.2. Istorijski razvoj	30
1.3. Ciljevi kriminalističkog profilisanja	31
1.4. Teorijske osnove i pristupi	31
1.5. Vrste kriminalističkog profilisanja	32
1.6. Metodologija i proces profilisanja	33
1.7. Ograničenja i kritike	33
1.8. Budućnost kriminalističkog profilisanja	34
2. OSNOVNI KONCEPTI I TEORIJE U KRIMINALISTIČKOM PROFILISANJU	35
2.1. Modus operandi (MO)	35
2.2. Potpis (Signature)	36
2.3. Geografsko profilisanje	37
2.4. Psihološki profil	38
2.5. Teorija kontinuiteta u zločinu	39
2.6. Teorija ličnosti i profilisanje	40
2.7. Teorija racionalnog izbora	41
3. METODOLOGIJA PROFILISANJA U KRIMINALISTICI	42
3.1. Prikupljanje podataka	42
3.2. Analiza dokaza	43

3.3. Rekonstrukcija zločina	45
3.4. Formulisanje hipoteza i profila	46
3.5. Testiranje i verifikacija hipoteza	47
3.6. Praktična primena i implementacija profila	48
3.7. Dokumentacija i prezentacija profila	49
4. KLJUČNE KARAKTERISTIKE PROFAJLERA U KRIMINALISTIČKOM PROFILISANJU	50
4.1. Analitičke veštine	50
4.2. Psihološko razumevanje	51
4.3. Pažnja na detalje	52
4.4. Komunikacione veštine	53
4.5. Sposobnost za multidisciplinarni pristup	54
4.6. Sposobnost da ostane neutralan i nepristrasan	55
4.7. Otpornost na stres i prilagodljivost	55
4.8. Etičnost i poštovanje zakona	56
5. PRAKTIČNA PRIMENA PROFILISANJA U KRIMINALISTICI	57
5.1. Profilisanje u slučajevima serijskih zločina	57
5.2. Profilisanje u slučajevima jedinstvenih zločina	58
5.3. Geografsko profilisanje u potrazi za počiniocima	59
5.4. Profilisanje u rukovođenju istražnim timovima	61
5.5. Profilisanje za sudske procese	62
5.6. Profilisanje za prevenciju kriminala	63
5.7. Profilisanje u međunarodnim istragama	64
6. ETIKA U KRIMINALISTIČKOM PROFILISANJU	65
6.1. Objektivnost i nepristrasnost	66
6.2. Diskrecija i poverljivost	67
8 6.3. Poštovanje zakona i ljudskih prava	68

6.4. Transparentnost i odgovornost	69
6.5. Profesionalizam i kontinuirano obrazovanje	70
6.6. Etika u komunikaciji sa medijima i javnošću	71
7. KRIMINALISTIČKO PROFILISANJE – KLJUČNE LEKCIJE I PERSPEKTIVE	72

DEO II

1. KLJUČNE RAZLIKE IZMEĐU DETEKTIVA I KRIMINALISTIČKIH PROFAJLERA	76
1.1. Uloga i fokus	76
1.2. Metodologija rada	77
1.3. Ciljevi	79
1.4. Veštine i znanja	79
1.5. Pristup zločinu	80
2. KRIMINALISTIČKO PROFILISANJE I POLIGRAFSKO ISPITIVANJE KAO DVE RAZLIČITE TEHNIKE KOJE SE KORISTE U KRIMINALISTIČKIM ISTRAGAMA	81
2.1. Pristup i metoda	82
2.2. Cilj	83
2.3. Primena	83
2.4. Pouzdanost i pravna prihvatljivost	84
2.5. Ograničenja	84
3. KRIMINALISTIČKO PROFILISANJE KAO METOD DETEKCIJE LAŽI U NEVERBALNOJ KOMUNIKACIJI	85
3.1. Analogija između verbalne i neverbalne komunikacija	86
3.2. Značaj neverbalne komunikacije u kriminalističkom profilisanju	90

3.2.1. Ključni aspekti neverbalne komunikacije	90
3.2.2. Kako se neverbalni signali laži analiziraju?	92
3.3. Opšti i konkretni primeri najčešćih obrazaca laganja	95
3.4. Koje su laži najteže za detekciju?	103
3.5. Tehnike koje se upotrebljavaju za detekciju laži	106

DEO III

1. UTICAJ KRIMINALISTIČKOG PROFILISANJA NA ISTRAŽNE RADNJE	112
2. ZNAČAJ KRIMINALISTIČKOG PROFILISANJA U OTKRIVANJU SERIJSKIH ZLOČINA	116
3. ULOGA ŽRTAVA I SVEDOKA U PROCESU KRIMINALISTIČKOG PROFILISANJA	120
4. DOPRINOS KRIMINALISTIČKOG PROFILISANJA U SUDSKIM POSTUPCIMA	124
5. KRIMINALISTIČKO PROFILISANJE KAO EFIKASAN ALAT U SPREČAVANJU ZLOČINA	128
6. KRIMINALISTIČKO PROFILISANJE U FUNKCIJI SMANJIVANJA RIZIKA ZA POTENCIJALNE ŽRTVE	133
6.1. Primeri koji ilustruju kako naizgled bezazleni postupci mogu značajno povećati rizik od kriminalnih napada	136

DEO IV

1. SLUČAJEVI KRIMINALISTIČKOG PROFILISANJA KOJI SU REZULTIRALI HAPŠENJEM ZLOČINACA	141
2. KARAKTERISTIČNI SLUČAJEVI KRIMINALISTIČKOG PROFILISANJA KOJI SU DOVELI DO HAPŠENJA UBICA	147

2.1. BTK ubica Dennis Rader	147
2.2. Hvatanje "Green River" ubice	150
3. REŠAVANJE STARIH NEREŠENIH SLUČAJEVA	
(COLD CASES)	153
3.1. Poznati nerešeni slučajevi	158

DEO V

1. PROFILISANJE NASILNIKA	163
1.1. Identifikacija osobina i ponašanja	163
1.2. Analiza istorije ponašanja	164
1.3. Procena okruženja i socijalnih interakcija	165
1.4. Psihološka procena	165
1.5. Geografsko profilisanje	166
1.6. Prikupljanje i analiza podataka	166
1.7. Psihološki profil	167
2. PROFILISANJE UBICA	168
2.1. Identifikacija osobina i ponašanja	168
2.2. Analiza istorije ponašanja	169
2.3. Psihološka procena	170
2.4. Forenzička analiza	171
2.5. Geografsko profilisanje	171
2.6. Analiza žrtava (Victimology)	172
2.7. Sociokulturni i ekonomski faktori	172
2.8. Prikupljanje i analiza podataka	173
3. PROFILISANJE NARKODILERA	174
3.1. Identifikacija osobina i ponašanja	174
3.2. Operativne karakteristike	175
3.3. Psihološka procena	176

3.4. Forenzička analiza	177
3.5. Okruženje i socijalni aspekti	177
3.6. Prikupljanje i analiza podataka	178
3.7. Psihološki profil	178
4. PROFILISANJE SILOVATELJA	179
4.1. Identifikacija osobina i ponašanja	179
4.2. Analiza istorije ponašanja	181
4.3. Psihološka procena	181
4.4. Forenzička analiza	182
4.5. Geografsko profilisanje	182
4.6. Analiza žrtava (Victimology)	183
4.7. Sociokulturni i ekonomski faktori	184
4.8. Prikupljanje i analiza podataka	184
5. PROFILISANJE TRGOVACA LJUDIMA	185
5.1. Identifikacija osobina i ponašanja	186
5.2. Operativne karakteristike	187
5.3. Psihološka procena	188
5.4. Forenzička analiza	188
5.5. Analiza žrtava (Victimology)	189
5.6. Sociokulturni i ekonomski faktori	189
5.7. Prikupljanje i analiza podataka	190
6. PROFILISANJE TERORISTA	191
6.1. Identifikacija osobina i ponašanja	192
6.2. Operativne karakteristike	193
6.3. Psihološka procena	194
6.4. Forenzička analiza	195
6.5. Socijalni i kulturni faktori	195
12 6.6. Prikupljanje i analiza podataka	196

7. PROFILISANJE MAKROA I PROSTITUTKI	197
7.1. Prepoznavanje i profilisanje makroa –	
Identifikacija osobina i ponašanja	198
7.1.1. Operativne karakteristike	198
7.1.2. Psihološka procena	199
7.2. Prepoznavanje i profilisanje prostitutki –	
Identifikacija osobina i ponašanja	200
7.2.1. Operativne karakteristike	200
7.2.2. Psihološka procena	201
7.2.3. Forenzička analiza	201
7.2.4. Socijalni i kulturni faktori	202
8. PROFILISANJE PEDOFILA	203
8.1. Identifikacija osobina i ponašanja	203
8.2. Operativne karakteristike	205
8.3. Psihološka procena	205
8.4. Forenzička analiza	206
8.5. Socijalni i kulturni faktori	207
8.6. Prikupljanje i analiza podataka	207

DEO VI

1. PROFILISANJE MALOLETNIH PRESTUPNIKA	210
1.1. Psihološke karakteristike maloletnih prestupnika	210
1.2. Uticaj okruženja i socijalnih faktora	211
1.3. Profilisanje maloletnih prestupnika prema	
tipologiji	211
1.4. Strategije za profilisanje maloletnih prestupnika	212
1.5. Intervencija i prevencija	212
2. MALOLETNI PRESTUPNICI MOGU ČINITI	

RAZLIČITE VRSTE KRIVIČNIH DELA	213
3. PROFILISANJE MALOLETNIH PRESTUPNIKA	
RAZLIKUJE SE OD PROFILISANJA	
ODRASLIH OSOBA	216
4. RANI ZNACI ZA DETEKCIJU MALOLETNIH	
PRESTUPNIKA	220
5. PRIMERI SLUČAJEVA U KOJIMA SU MALOLETNICI	
POČINILI UBISTVA	225
5.1. Analiza studija slučajeva maloletnih ubica u	
kontekstu psihološkog profilisanja	229
5.1.1. <i>Studija slučaja: Eric Smith</i>	229
5.1.2. <i>Studija slučaja: Kosta Kecmanović (2023)</i>	223
6. FAKTORI RIZIKA ZA RAZVOJ MALOLETNIČKE	
DELINKVENCije : VAŽNOST PREVENTIVNIH	
MEHA I RANE INTERVENCIJE	240
 DEO VII	
1. ZAŠTO IZABRATI KARIJERU KRIMINALISTIČKOG	
PROFAJLERA?	244
2. KAKO IZGLEDA RADNI DAN KRIMINALISTIČKOG	
PROFAJLERA?	248
2.1. Postoji dosta filmova i serija koji su afirmisali rad	
kriminalističkih profajlera	251
3. KAKO POSTATI KRIMINALISTIČKI PROFAJLER?	253
4. UPOTREBA PROFILISANJA U RAZLIČITIM	
SFERAMA ŽIVOTA	257
5. SVRHA KURSEVA ZA KRIMINALISTIČKO	
PROFILISANJE	263

DEO VIII

1. ZNAČAJ POZNAVANJA POREKLA KRIMINALNOG PONAŠANJA U KONTEKSTU KRIMINALISTIČKOG PROFILISANJA	268
1.1. Biološki faktori u kriminalnom ponašanju	268
1.1.1. <i>Genetika i antisocijalno ponašanje</i>	268
1.1.2. <i>Neurobiologija i mozak kriminalaca</i>	269
1.1.3. <i>Hormonalni uticaji</i>	269
1.2. Psihološki faktori i kriminalno ponašanje	269
1.2.1. <i>Psihopatija i antisocijalni poremećaj ličnosti</i>	269
1.2.2. <i>Kognitivni poremećaji i delinkventno ponašanje</i>	270
1.2.3. <i>Traumatska iskustva i kriminalno ponašanje</i>	270
1.3. Uticaj okruženja i socijalnih faktora u razvoju kriminalnog ponašanja	271
1.3.1. <i>Uticaj socijalnog okruženja</i>	271
1.3.2. <i>Urbanizacija i kriminalitet</i>	271
1.3.3. <i>Uloga porodice, škole i vršnjaka</i>	272
1.4. Razumevanje porekla kriminalnog ponašanja u profilisanju	273
1.4.1. <i>Integracija bioloških, psiholoških i socijalnih faktora</i>	273
1.4.2. <i>Prediktivna moć profilisanja</i>	273
1.4.3. <i>Kreiranje ciljanih strategija za prevenciju zločina</i>	274
1.4.4. <i>Povezanost sa pravnim sistemom</i>	274
1.5. Primena u istragama i prevenciji zločina	275
1.5.1. <i>Efikasija identifikacija osumnjičenih</i>	275
1.5.2. <i>Rano otkrivanje i intervencija</i>	275
1.5.3. <i>Integracija sa tehnološkim napretkom</i>	275

1.6. Simulacija razgovora sa maloletnicima koji stavljaju u kontekst razvojne faktore rizika i sklonost ka prestupništvu	276
2. KRIMINALISTIČKI PROFAJLER NA DELU	287
2.1. Postavljanje pitanja od strane kriminalističkog profajlera je ključna tehnika za uspešnu komunikaciju	288
2.2. Simulacije ispitivanja osumnjičenih od strane kriminalističkih profajlera	292
2.3. Simulacija ispitivanja svedoka od strane kriminalističkog profajlera	307
2.4. Simulacija ispitivanja žrtve od strane kriminalističkog profajlera	311
2.5. Simulacija ispitivanja maloletnika od strane kriminalističkog profajlera	316
DISKUSIJA I ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	320
TEST PROVERE ZNANJA	328
LITERATURA	363
BELEŠKA O AUTORU	379

RECENZIJA

Priručnika "Kriminalističko profilisanje: Detekcija zločinačkih umova"

Autor: Željko Bjelajac

Priručnik **"Kriminalističko profilisanje: Detekcija zločinačkih umova"** autora prof. dr Željka Bjelajca predstavlja sveobuhvatan i detaljno razrađen vodič kroz teorijske i praktične aspekte kriminalističkog profilisanja. Ovaj priručnik nudi dubinski uvid u proces analize kriminalnog ponašanja, pružajući čitaocima alate i metodologije potrebne za razumevanje i detekciju zločinačkih umova.

Struktura i organizacija:

Priručnik je podeljen u nekoliko jasno definisanih poglavlja, koja logično prate proces profilisanja od osnovnih teorijskih postavki do složenih tehnika koje se primenjuju u stvarnim istragama. Svako poglavlje je koncipirano tako da čitaoca vodi kroz korake analize, objašnjavajući ključne pojmove poput modus operandi, potpis zločinca, i ulogu geografske analize.

Sadržaj i obuhvat:

Autor se posvetio detaljnom objašnjavanju svakog aspekta kriminalističkog profilisanja, koristeći brojne primere iz

17

prakse i studije slučaja koje ilustruju kako se teorijska znanja primenjuju u stvarnim situacijama. Priručnik obuhvata i savremene pristupe, uključujući psihološke profile i metode koje se koriste u analizama serijskih zločinaca, što ga čini relevantnim i aktuelnim resursom.

Korisnost za čitaoce:

Priručnik je namenjen kako studentima kriminologije i forenzičke psihologije, tako i profesionalcima koji se bave istragom zločina. Jasnoća i preciznost u prezentaciji omogućavaju i onima koji nisu stručnjaci da razumeju složenost procesa profilisanja. Autor uspešno balansira između teoretskih objašnjenja i praktičnih smernica, što čini ovaj priručnik neprocenjivim alatom za sve one koji se bave ili se interesuju za ovu oblast.

Jezik i stil:

Bjelajac koristi stručan, ali pristupačan jezik, što doprinosi lakoći čitanja i razumevanju složenih tema. Stilski, priručnik je napisan tako da održava pažnju čitaoca, sa jasnim prelazima između tema i dobro osmišljenim primerima koji pomažu u ilustraciji ključnih tačaka.

Zaključak:

"Kriminalističko profilisanje: Detekcija zločinačkih umova" je priručnik koji se ističe po svojoj sveobuhvatnosti, jasnoći i praktičnoj primenljivosti. Autor je uspeo da obuhvati širok spektar tema, od osnovnih pojmova do naprednih tehnika, čineći ovaj priručnik neophodnim resursom za sve koji žele da se dublje upuste u svet kriminalističkog profilisanja. Ovaj

priručnik zaslužuje visoku ocenu zbog svoje stručnosti, praktičnosti i doprinosa obrazovanju u ovoj oblasti.

Preporučujemo ga sa zadovoljstvom svima koji žele da unaprede svoje znanje u oblasti kriminologije i forenzičke psihologije.

Recenzenti

Prof.dr Božidar Banović

Prof. dr Aleksandar Filipović

Dr Boro Merdović

PREDGOVOR AUTORA

Sa velikim zadovoljstvom vam predstavljam priručnik **"Kriminalističko profilisanje: Detekcija zločinačkih umova"**. Ovaj priručnik nastao je iz potrebe da se na jednom mestu objedine teorijska znanja i praktične veštine neophodne za razumevanje i primenu kriminalističkog profilisanja u svakodnevnom radu istražitelja, forenzičara, psihologa i svih onih koji se bave suzbijanjem kriminala.

Kriminalističko profilisanje nije samo alatka za identifikaciju počinitelja zločina, već je i složen proces koji zahteva duboko razumevanje ljudske psihologije, kriminalnog ponašanja i metodologije istraživanja. Kroz godine rada na različitim slučajevima, uverio sam se da uspeh u ovoj oblasti zavisi od kombinacije temeljne analize, iskustva i intuicije. Upravo ta kombinacija je ono što ovaj priručnik želi da prenese čitaocima.

Priručnik je strukturiran tako da pruži jasnu putanju kroz proces profilisanja, od inicijalne analize mesta zločina, preko konstrukcije psihološkog profila, do identifikacije i hvatanja počinioca. Uz to, pažnju sam posvetio i savremenim tehnikama koje su se pokazale ključnim u analizi serijskih zločina, terorizma i drugih teških oblika kriminala.

U pisanju ovog priručnika vodila me je želja da doprinesem unapređenju znanja i veština onih koji su na prvoj liniji borbe protiv kriminala. Verujem da će vam sadržaj koji sledi pružiti ne samo neophodne informacije, već i inspiraciju da se dalje usavršavate i prilagođavate

metodama koje će vam pomoći u rešavanju najtežih slučajeva.

Zahvaljujem se svim kolegama i saradnicima koji su svojim iskustvom, kritikama i savetima doprineli oblikovanju ovog priručnika. Njihova posvećenost i znanje su neprocenjivi i predstavljaju temelj na kojem se ovaj rad zasniva.

Nadam se da će ovaj priručnik biti koristan alat u vašem radu, i da će vam pomoći da bolje razumete složeni svet kriminalističkog profilisanja, te da ćete kroz njega steći nova znanja koja će vam koristiti u daljoj profesionalnoj karijeri.

S poštovanjem,
Prof. dr Željko Bjelajac

Rezime

Ovaj priručnik pruža sveobuhvatan uvid u složeni proces kriminalističkog profilisanja, s posebnim fokusom na detekciju zločinačkih umova. Profilisanje, kao disciplina koja kombinuje psihologiju, forenziku, sociologiju i kriminologiju, omogućava istražiteljima da stvore detaljan psihološki i bihevioralni profil zločinca, što može biti ključni faktor u rešavanju složenih zločina.

Istorija i evolucija kriminalističkog profilisanja:

Priručnik započinje pregledom istorijskog razvoja profilisanja, od njegovih ranih početaka do moderne prakse. Istaknuta je evolucija metoda i tehnika, uključujući pionirski rad FBI-a na razvoju bihevioralnih analiza serijskih zločinaca. Kroz studije slučajeva i analize, priručnik objašnjava kako su ove tehnike evoluirale i postale sastavni deo modernih kriminalističkih istraga.

Osnovni koncepti i teorije:

U okviru ovog dela obrađuju se temeljni koncepti profilisanja, uključujući modus operandi, potpis zločinca, i geografsku analizu. Priručnik objašnjava kako se ovi elementi koriste za identifikaciju obrazaca ponašanja i povezivanje različitih zločina. Posebna pažnja je posvećena psihološkim teorijama koje objašnjavaju motivaciju zločinaca, kao i faktorima koji utiču na izbor žrtava i mesta zločina.

Faze profilisanja:

U ovom delu su detaljno opisane faze profilisanja, uključujući prikupljanje dokaza, analizu mesta zločina, rekonstrukciju događaja, i formulaciju hipoteza. Priručnik pruža praktične smernice za svaku fazu, sa fokusom na korišćenje forenzičkih i bihevioralnih podataka kako bi se stvorio što precizniji profil osumnjičenog.

Ključne karakteristike profajlera:

Ovaj deo se bavi osobinama i veštinama koje su neophodne za uspešno profilisanje. Priručnik ističe važnost psihološke stabilnosti, sposobnosti analitičkog razmišljanja, pažnje prema detaljima, i empatije. Takođe se raspravlja o izazovima s kojima se profajleri suočavaju, uključujući emocionalni stres i pritisak javnosti.

Metodologija profilisanja:

Priručnik nudi detaljan pregled metodologija koje se koriste u profilisanju, uključujući deduktivno i induktivno profilisanje. Opisani su statistički modeli, geografska analiza, i tehnike rekonstrukcije mesta zločina. Metode su ilustrovane kroz primere iz stvarnih slučajeva, što omogućava čitaocima da razumeju njihovu primenu u praksi.

Praktična primena profilisanja:

Razrađuje se praktična primena profilisanja u različitim vrstama zločina, uključujući serijska ubistva, silovanja, terorizam, nasilnike, narko dilere, trgovce ljudima, prostitutke, makroe, silovatelje, i pedofile. Priručnik 23

pruža detaljne studije slučajeva koje prikazuju kako je profilisanje pomoglo u rešavanju zločina i hapšenju počilaca. Takođe se raspravlja o etičkim dilemama i odgovornostima koje dolaze s ovom praksom.

Profilisanje maloletnih prestupnika – Rani znaci za detekciju:

Ovaj deo priručnika posvećen je specifičnim aspektima profilisanja maloletnih prestupnika, sa posebnim fokusom na identifikaciju ranih znakova delinkventnog ponašanja. Priručnik objašnjava kako rani intervencijski pristupi mogu pomoći u sprečavanju daljeg razvoja kriminalnih aktivnosti kod mladih, analizirajući ključne faktore koji doprinose njihovom kriminalnom ponašanju.

Kriminalističko profilisanje kao metod detekcije laži u neverbalnoj komunikaciji:

U ovom delu priručnika detaljno se analizira kako se kriminalističko profilisanje koristi kao metoda detekcije laži kroz analizu neverbalne komunikacije. Naglašava se važnost prepoznavanja mikroekspresija, govora tela, i drugih neverbalnih signala koji mogu ukazivati na obmanjujuće ponašanje. Priručnik pruža praktične primere i tehnike koje profajleri koriste kako bi identifikovali laži tokom ispitivanja i analiza.

Kriminalističko profilisanje kao efikasan alat u sprečavanju zločina:

Ovde se naglašava kako kriminalističko profilisanje ne samo da pomaže u rešavanju zločina, već i u njihovo

prevenciji. Priručnik objašnjava kako identifikacija ranih znakova delinkventnog ponašanja, kao i razumevanje obrazaca kriminalnog ponašanja, može pomoći u sprečavanju budućih zločina. Primeri iz prakse pokazuju kako profilisanje može igrati ključnu ulogu u preventivnim merama i strategijama za smanjenje kriminaliteta.

Značaj poznavanja porekla kriminalnog ponašanja u kontekstu kriminalističkog profilisanja:

U ovom segmentu priručnika ističe se važnost razumevanja porekla kriminalnog ponašanja, uključujući biološke, psihološke, socijalne i faktore životne sredine koji doprinose razvoju zločinačkog uma. Priručnik naglašava kako ovo znanje omogućava preciznije profilisanje zločinaca, što rezultira efikasnijim istragama i boljom prevencijom zločina.

Studije slučajeva:

Prikazane su opširne studije slučajeva, uključujući poznate serijske zločince kao što su Ted Kaczynski (Unabomber), Jeffrey Dahmer, i drugi. Analizirane su metode koje su korišćene za njihovo profilisanje, kao i ključni faktori koji su doveli do njihovog hapšenja. Ove studije pružaju dublji uvid u praktičnu primenu profilisanja u stvarnim istragama.

Zašto izabrati karijeru kriminalističkog profajlera?

Odluka da se postane kriminalistički profajler donosi sa sobom izazovnu i dinamičnu karijeru koja kombinuje analitičko razmišljanje, psihologiju, i forenziku kako bi se

rešavali neki od najsloženijih zločina. Profajleri igraju ključnu ulogu u realizaciji pravde, pomažući u identifikaciji i hvatanju opasnih zločinaca, kao i u prevenciji budućih zločina. Ova karijera nudi jedinstvenu priliku da se doprinese bezbednosti društva, koristeći specijalizovane veštine za razumevanje zločinačkog uma i donošenje pravde žrtvama.

Etika u kriminalističkom profilisanju:

Etika igra ključnu ulogu u profilisanju, a ovaj deo priručnika bavi se moralnim i pravnim pitanjima koja se javljaju u praksi. Raspravlja se o granicama između profilisanja i narušavanja privatnosti, kao i o potencijalnim zloupotrebama ove metode. Priručnik naglašava važnost poštovanja ljudskih prava i integriteta tokom istražnog procesa.

Zaključak:

Zaključak priručnika sumira ključne aspekte profilisanja, naglašavajući važnost ove metode u savremenim kriminalističkim istragama. Istaknuto je kako profilisanje ne samo da pomaže u identifikaciji i hapšenju počinilaca, već i u prevenciji budućih zločina kroz analizu obrazaca ponašanja i ranih znakova delinkventnog ponašanja.

Dodatne informacije:

Priručnik takođe sadrži dodatne resurse, uključujući simulaciju raznih slučajeva, grafičke prikaze, test pitanja sa odgovorima za proveru znanja, alate za profilisanje i obimnu literaturu koja može biti korisna za dalja istraživanja i praksu u ovoj oblasti.

Ovaj opširni rezime pruža temeljni pregled ključnih tema i metoda obrađenih u priručniku, što ga čini neophodnim alatom za svakoga ko je zainteresovan za kriminalističko profilisanje i detekciju zločinačkih umova, uključujući analizu neverbalne komunikacije kao metode detekcije laži, korišćenje profilisanja kao efikasnog alata u sprečavanju zločina, te profilisanje različitih vrsta zločinaca kao što su nasilnici, ubice, narko dileri, trgovci ljudima, teroristi, prostitutke, makroi, silovatelji, pedofili, i maloletni prestupnici.

Ključne reči: kriminalističko profilisanje, profajling, modus operandi, potpis (signature), geografsko profilisanje, metodologija profilisanja, proces profilisanja, primena profilisanja, karakteristike profilisanja, etika profilisanja, psihološki profil, detekcija laži, neverbalna komunikacija, profilisanje nasilnika, profilisanje ubica, profilisanje trgovaca ljudima, profilisanje terorista, profilisanje narkodilera, profilisanje silovatelja, profilisanje makroa, profilisanje prostitutki, profilisanje pedofila, profilisanje maloletnih prestupnika, poslovno profilisanje, poreklo kriminalnog ponašanja.

Komentar:

Ova simulacija prikazuje kako kriminalistički profajler koristi saosećanje i razumevanje u ispitivanju maloletnika. Fokus nije samo na dobijanju informacija, već i na pružanju podrške i pomoći mladoj osobi koja je možda nesvesno upala u problematičnu situaciju. Kroz pažljiv i blag pristup, profajler uspeva da izgradi poverenje i motiviše Marka da bude iskren i otvori se o svojim osećanjima i postupcima.

DISKUSIJA I ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Diskusija:

Priručnik "**Kriminalističko profilisanje: Detekcija zločinačkih umova**" pruža sveobuhvatan pregled tehnika i metodologija koje se koriste u procesu profilisanja kriminalaca. Kroz analizu psiholoških, socijalnih i bihevioralnih aspekata zločina, profilisanje postaje ključni alat u savremenoj kriminalistici i forenzičkim istragama.

Važnost profilisanja u modernoj kriminalistici:

Kriminalističko profilisanje nije samo metod za hvatanje počinilaca, već i sredstvo za sprečavanje budućih zločina. Razumevanje psiholoških karakteristika zločinaca omogućava istražiteljima da identifikuju obrasce ponašanja, prepoznaju rane znakove delinkvencije i razviju strategije za prevenciju. Profilisanje pomaže u kreiranju tačnijih i efikasnijih istraga, smanjujući rizik od

320 ponovnog počinjenja zločina.

Multidisciplinarni pristup:

Efikasno profilisanje zahteva integraciju znanja iz različitih oblasti, uključujući psihologiju, sociologiju, forenzičke nauke i pravo. Ovaj multidisciplinarni pristup omogućava dublje razumevanje zločinačkog uma i pruža istražiteljima alate za identifikaciju ključnih faktora koji motivišu zločinca. Korišćenjem naučnih metoda i analitičkih alata, profajleri mogu precizno identifikovati potencijalne osumnjičene i pomoći u prikupljanju relevantnih dokaza.

Etika u profilisanju:

Jedan od ključnih aspekata profilisanja je etička odgovornost. Profilisanje, iako moćan alat, mora se koristiti s pažnjom kako bi se izbeglo kršenje prava pojedinaca i zloupotreba prikupljenih informacija. Etika u profilisanju podrazumeva poštovanje dostojanstva svih učesnika u procesu, uključujući žrtve, osumnjičene i njihove porodice. Omogućavanje da se profilisanje koristi na pravedan i nepristrasan način ključ je za održavanje poverenja u pravosudni sistem.

Izazovi i ograničenja profilisanja:

Iako profilisanje može biti izuzetno korisno, ono nije bez svojih izazova i ograničenja. Ljudsko ponašanje je kompleksno i nepredvidivo, što znači da profajleri moraju biti oprezni u interpretaciji podataka. Postoji rizik od pristrasnosti, kao i mogućnost da profajleri pogrešno protumače informacije, što može dovesti do pogrešnih

321

zaključaka. Zbog toga je kontinuirana obuka, samorefleksija i korišćenje najnovijih naučnih saznanja od suštinskog značaja za uspešno profilisanje.

Poreklo kriminalnog ponašanja kao uvod u kriminalističko profilisanje:

Poznavanje porekla kriminalnog ponašanja igra ključnu ulogu u kriminalističkom profilisanju, jer omogućava istražiteljima da identifikuju osnovne motive, obrasce i faktore koji utiču na počinioce zločina. Razumevanje kako i zašto se kriminalno ponašanje razvija ne samo da pomaže u preciznijem profilisanju osumnjičenih, već i u prevenciji budućih zločina.

Identifikacija motivacije:

Poznavanje porekla kriminalnog ponašanja pomaže u identifikaciji motivacije koja stoji iza zločina. Na primer, zločini iz strasti, osvete, ili ekonomske koristi imaju različite motivacione faktore. Razumevanjem ovih faktora, profajleri mogu bolje predvideti buduće postupke počinioaca i usmeriti istragu na prikupljanje relevantnih dokaza.

Razumevanje psiholoških i socioloških uticaja:

Kriminalno ponašanje često je rezultat kombinacije psiholoških, socijalnih i bihevioralnih faktora. Poznavanje porekla ovih faktora omogućava profajlerima da identifikuju ključne karakteristike i rizike kod osumnjičenih. Na primer, osoba koja je prošla kroz

traumatična iskustva u detinjstvu može pokazivati specifične obrasce ponašanja koji vode ka kriminalnim aktivnostima. Sociološki faktori, poput uticaja okruženja, ekonomske situacije i društvene strukture, takođe igraju značajnu ulogu u oblikovanju kriminalnog ponašanja.

Predviđanje kriminalnih radnji:

Razumevanje porekla kriminalnog ponašanja omogućava predviđanje budućih kriminalnih radnji. Ako su poznati motivi i obrasci ponašanja, profajleri mogu razviti hipoteze o tome kako bi počinilac mogao da se ponaša u određenim situacijama. Ovo je posebno važno u slučajevima serijskih zločina, gde prepoznavanje obrazaca može pomoći u sprečavanju budućih napada.

Prilagođavanje istražnih strategija:

Poznavanje porekla kriminalnog ponašanja omogućava istražiteljima da prilagode svoje strategije u skladu sa specifičnostima slučaja. Na primer, zločini motivisani mržnjom zahtevaju drugačiji pristup, nego zločini motivisani ekonomskom dobiti. Razumevanjem osnovnih faktora koji vode ka kriminalnom ponašanju, istražitelji mogu fokusirati svoje napore na prikupljanje ključnih dokaza i razvijanje efikasnijih istražnih taktika.

Rehabilitacija i prevencija:

Razumevanje porekla kriminalnog ponašanja nije samo ključno za hvatanje počinioaca, već i za rehabilitaciju i prevenciju. Poznavanjem faktora koji su doveli do

kriminalnog ponašanja, stručnjaci mogu razviti programe rehabilitacije koji su usmereni na promenu tih obrazaca ponašanja. Ovo je posebno važno kod maloletnih prestupnika, gde rana intervencija može značajno smanjiti šanse za recidivizam.

Etika i ljudska prava:

Razumevanje porekla kriminalnog ponašanja pomaže u osiguravanju da se profilisanje koristi na etički način. Poznavanje konteksta i faktora koji utiču na ponašanje pojedinca omogućava istražiteljima da procene rizike i donose odluke koje poštuju ljudska prava osumnjičenih, dok istovremeno štite javnost od budućih pretnji.

Budućnost profilisanja:

S razvojem tehnologije, kriminalističko profilisanje će se nastaviti razvijati i usavršavati. Napredak u oblastima poput veštačke inteligencije, analitike velikih podataka i bihevioralnih nauka otvara nove mogućnosti za dublje i preciznije razumevanje zločinačkog uma. Ovi napreci će omogućiti efikasnije prepoznavanje obrazaca i potencijalno sprečavanje zločina pre nego što se dogode. Međutim, istovremeno je važno zadržati ljudski element u profilisanju, jer tehnologija nikada ne može u potpunosti zameniti intuitivno razumevanje i etičku procenu koju pruža iskusni profesionalac.

Zaključak:

Priručnik **"Kriminalističko profilisanje: Detekcija zločinačkih umova"** naglašava važnost balansiranja

naučnog pristupa s etičkom odgovornošću i ljudskom intuicijom. U svetu gde kriminal postaje sve sofisticiraniji, profilisanje pruža vitalnu prednost u borbi protiv zločina. Kroz kontinuirano učenje, prilagođavanje novim izazovima i tehnologijama, i očuvanje visokih etičkih standarda, profilisanje će ostati ključni alat u zaštiti društva i pravde.

Poznavanje porekla kriminalnog ponašanja je fundamentalno za efikasno kriminalističko profilisanje. Razumevanje psiholoških, socioloških i bihevioralnih faktora koji vode ka kriminalnim delima omogućava preciznije profilisanje, efikasnije istrage, i razvoj strategija za prevenciju i rehabilitaciju. U kontekstu kriminalističkog profilisanja, ovo znanje ne samo da pomaže u rešavanju slučajeva, već i doprinosi širem cilju zaštite društva i unapređenju pravde.

Ljudsku prirodu determiniše niz prirodnih, upečatljivih karakteristika, koje se između ostalog odnose na načine razmišljanja, osećanja i delovanja, kao produkt naših naslednih ili urođenih osobina i našeg individualnog iskustva stečenog u okruženju u kojem bivstvujemo. Činjenica je da se većina ljudi uvek priklanja društvenim normama, kao pravilima ponašanja u društvu koje ih uspostavlja. Kako su ista upućena na svest i volju ljudi, a pri tom ne omogućavaju osobi da zadovolji svoje potrebe, ljudska priroda se orijentiše ka pohlepi, bezdušnosti, nemoralnosti, beskrupuloznosti, odnosno destruktivnosti, a neretko i *urođenom* zlu, što dovodi do različitih kriminalnih aktivnosti. Zapravo, zločin nastaje jer do 325

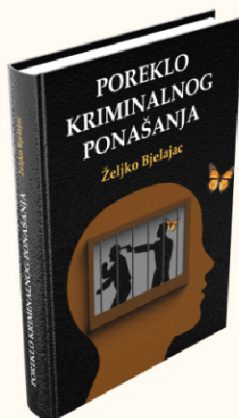
izražaja dolazi varljivi karakter ljudske prirode, koja je puna nedoslednosti.

Pitanja kako proniknuti u zločinački um, uvek su pobuđivala znatiželju i fascinaciju. Ako *zavirimo* u umove kriminalaca, možemo zapaziti karakteristične obrasce antisocijalnih ponašanja, devijantne misli i aktivnosti, impulsivnost, nelojalnost, sebičnost, odsustvo empatije, možemo razumeti i detektovati znake kriminalnih namera i upotrebiti ih u prevenciji kriminala. Možemo se i osmeliti i pretpostaviti faktore rizika koji su pojedince odveli u prestupništvo.

Poreklo kriminalnog ponašanja, zapravo je uvod ili prethodnica kriminalističkog profilisanja. Poređenja radi, lekar po protokolu uzima anamnezu direktno od pacijenta, ili zbog njegovog teškog opšteg stanja od njemu bližnjih, to uključuje: administrativne podatke, opis glavnih tegoba, sadašnju bolest, anamnezu po sistemima, ličnu anamnezu, porodičnu anamnezu, socijalno-epidemiološke podatke. Anamneza jeste razgovor sa pacijentom koji ima za svrhu prikupljanje neophodnih informacija, koje su važne za prepoznavanje stvarne prirode bolesti i uspešno postavljanje dijagnoze. Radi se o medicinskoj veštini koja od lekara zahteva znanje, strpljenje, i iskustvo koje se stiče kroz praktičan rad. Zašto ovo ističem? Kriminalistički profajleri su u ovom kontekstu, svojevrsan pandan lekarima. I oni uzimaju anamnezu, ali od identifikovanih i neidentifikovanih

326 osoba koje su počinile zločin ili onih koji su skloni

kriminalnom ponašanju. To su njihovi vidljivi i nevidljivi *pacijenti*. Njihov protokol o anamnezi sadržan je u kriminološkoj literaturi, koja se odnosi na poreklo kriminalnog ponašanja, sa posebno izloženim faktorima rizika. Isti su temeljno opisani u monografiji "**Poreklo kriminalnog ponašanja**" (autora ovog priručnika), koja se preporučuje kao izvor znanja za specifičnu oblast kriminalističkog profilisanja.

LITERATURA

Aamodt, M. G. (2004). *Research in Law and Human Behavior*. Elsevier.

Albanese, J. S. (2014). *Organized Crime in Our Times* (7th ed.). Routledge.

Alison, L. J., & Canter, D. (1999). The Process of Criminal Profiling: A Literature Review. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 6(1), 1-15.

Aronowitz, A. A. (2009). *Human Trafficking, Human Misery: The Global Trade in Human Beings*. Greenwood Publishing Group.

Bajac, M., & Bjelajac, Ž. (2022). Veštačka inteligencija (AI) u funkciji prepoznavanja emocija i nasilničkog mentaliteta. *Kultura polisa*, 19(2): 277-297.

Bales, K. (2007). *Ending Slavery: How We Free Today's Slaves*. University of California Press.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice-Hall.

Banović, B., & Bjelajac, Z. (2012). Traumatic experiences, psychophysical consequences and needs of human trafficking victims. *Vojnosanitetski pregled*, 69(1): 94-97.

Bartollas, C., & Schmallegger, F. (2014). *Juvenile Delinquency* (9th ed.). Pearson.

Bjelajac Ž., & Dragojlović J. (2016). Uloga i značaj vankrivičnih subjekata u savremenoj politici suzbijanja kriminaliteta. *Politička revija*, 47(1): 39-54.

Bjelajac, Ž (2017). *Bezbednosna kultura – Umeće življenja*. Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.

Bjelajac, Ž., & Filipović, A. (2023). Criminal Profilers – Human Lie Detectors. *Pravo - teorija i praksa*, 40(2), 17-33.

Bjelajac, Ž., & Banović, B. (2012). Osvrt na traume i potrebe žrtava trgovine ljudima, U: Bjelajac, Ž. & Zirojević, M. (urednici). Zbornik 363

radova sa Međunarodne naučne konferencije "Organizovani kriminalitet- Izazov XXI veka." (str.203-226). Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.

Bjelajac, Ž., & Banović, B. (2024). Criminal Profiling as a Method of Detecting Lies in Nonverbal Communication, *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*, 12(1), 229-238.

Bjelajac, Ž., & Filipović A. (2022). Modus of Killer Profiling in Nordic Crime Series. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*, 10(1): 117–125.

Bjelajac, Ž. & Filipović A. (2022). Profile of Contemporary Criminal Investigator in Film and Television Content. *Kultura polisa*, 19(1): 1–24.

Bjelajac, Ž., & Filipović, A. (2019). Korelativnost video igara i nasilja kod dece i mladih. U: Carić, M. (priredio) (2019). *Pravo i digitalne tehnologije – Zbornik radova sa XVI Međunarodnog naučnog skupa „Pravnički dani – Prof. dr Slavko Carić”* (str. 42-53). Novi Sad: Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.

Bjelajac, Ž., & Filipović, A. (2020) The internet and social networks as unlimited space for concentration and multiplied presence of pedophiles. *Kultura polisa*, 17(1): 29–40.

Bjelajac, Ž., & Filipović, A. (2021). Fleksibilnost digitalnih medija za manipulativno delovanje seksualnih predatora. *Kultura polisa*, 18(44): 51–67.

Bjelajac, Ž., & Filipović, A. (2021). Specific characteristics of digital violence and digital crime. *Pravo – teorija i praksa*, 38(4): 16–32.

Bjelajac, Ž., & Filipovic, A. (2022). Profiling of Online Pedophiles.

364 *Pravo – teorija i praksa*, 39(4):30–47.

Bjelajac, Ž., & Filipović, A. (2023). Role of Criminal Profilers in Crisis Situations. *Kultura polisa*, 20(1): 72–86.

Bjelajac, Ž., & Filipović, A. (2020). Perspektive zaštite dece od zloupotreba na internetu. *Kultura polisa*, 17(41): 259–271.

Bjelajac, Ž., & Jovanović, M. (2012). Uloga religije u razvoju i suzbijanju prostitucije. *Kultura polisa*, 9(19), 163–183.

Bjelajac, Ž., & Jovanović, M. (2014). Trgovina ljudskim organima - Zločin savremenog doba. *Politička Revija*, 39(1): 269–284.

Bjelajac, Ž., & Jovanović, M. (2012). Savremeni terorizam u avio-saobraćaju. *Međunarodna politika*, 63(1147), 122–135.

Bjelajac, Ž., & Matijašević, J., & Dimitrijević, D. (2012). Finansiranje međunarodnog terorizma kao globalnog fenomena. *Evropsko zakonodavstvo*, 11 (39-40), 384-407.

Bjelajac, Ž., & Matijašević, J. (2013). Nasilje kao oblik socio-patološkog ponašanja. *Kultura polisa*, 10(22): 409-425.

Bjelajac, Ž., & Matijašević, J. (2013). Unapređenja odnosa Republike Srbije sa državama Jugoistočne Evrope u borbi protiv trgovine ljudima. U: Đukanović, D. & Trapara, V. (2013). Srbija u Jugoistočnoj Evropi: Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije “Unapređenje bilateralnih odnosa Republike Srbije sa državama Jugoistočne Evrope.” (str. 213-233). Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, Hanns Seidel Stiftung.

Bjelajac, Ž., & Merdović, B., & Filipović, A. (2023). Internet in The Function of Promotion of Bestiality: Profiling Zoophiles. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*, 11(1): 153–164.

Bjelajac, Ž., & Merdović, B. (2019). Influence of video games on prosocial and anti-social behavior. *Kultura polisa*, 16 (posebno izdanje):53–65.

Bjelajac, Ž., & Merdović, B. (2019). Mass shootings – Motiv i osnovne karakteristike. *Kultura polisa*, 16(38): 567–576.

Bjelajac, Ž., & Počuča M. (2012). Mesto i uloga religije i porodice u razvoju i prevenciji prostitucije, (U): Željko Bjelajac i Mina Zirojević, (ured.) (2012). *Organizovani kriminalitet – Izazov XXI veka*, Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije (str. 243–267). Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.

Bjelajac, Ž., & Subotin, M. (2018). Destruktivna moć islamskog verskog fanatizma kao motivacionog faktora za terorističke aktivnosti u Evropi. *Kultura polisa*, 15(2), 153–164.

Bjelajac, Ž., & Vesić, S. (2020). Bezbednost informacionih sistema. *Pravo - teorija i praksa*, 37(2): 63–76.

Bjelajac, Ž. (2005). *Trgovina ljudima: uzroci i posledice*. Beograd: Autorsko izdanje.

Bjelajac, Ž. (2008). Fenomen trgovine ljudskim bićima. *Pravo – teorija i praksa*, 25(11–12), 3–20.

Bjelajac, Ž. (2008). *Moderno ropstvo*. Beograd: DTA.

Bjelajac, Ž. (2011). Prostitution as a Controversial Social Phenomenon from History to Modern Age. *Review of International Affairs*, 62(1142):48–68.

Bjelajac, Ž. (2012). Cyber crime and internet pedophilia as an important international phenomenon. In: *Western Balkans: From Stabilization to Integration*. Belgrade: The Institute for International Politics and Economics, 437–456.

Bjelajac, Ž. (2012). Harmonizacija nacionalnog zakonodavstva sa evropskim standardima u pogledu zaštite ljudskih prava žrtava trgovine ljudima. U: Harmonizacija zakonodavstva Republike Srbije sa pravom Evropske unije (II) Urednici: dr Duško Dimitrijević, dr Brano Miljuš Beograd, 2012. (str. 680–700). Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, Hanns Seidel Stiftung.

Bjelajac, Ž. (2013). *Organizovani kriminalitet-Imperija zla*. Novi Sad:

366 Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.

Bjelajac, Ž. (2014). Alijenacija čoveka u eri naučnotehnološkog razvoja i globalizacije kao uzrok porasta i raznolikosti organizovanog kriminala. *Kultura polisa*, 11(25): 385–396.

Bjelajac, Ž. (2014). *Trgovina ljudima - Zločin protiv čovečnosti*. Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe.

Bjelajac, Ž. (2015). *Politika suzbijanja kriminaliteta*. Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu.

Bjelajac, Ž. (2016). Islamska država: između mita i stvarnosti. *Međunarodni problem*, 68(1): 54–71.

Bjelajac, Ž. (2016). Podizanje kolektivne svesti i edukacija mladih kao odgovor na ekspanziju trgovine ljudima. *Kultura polisa*, 13(29): 189–200.

Bjelajac, Ž. (2017). Patološko kockanje i kriminal. *Kultura polisa*, 14(34):185–201.

Bjelajac, Ž. (2020). Fenomenološka i etiološka obeležja pedofilije [Phenomenological and etiological attributes of pedophilia]. *Kultura polisa*, 17(1): 11–28.

Bjelajac, Ž. (2022). Profil nasilnika: rani znaci za detekciju. *Kultura polisa*, 19(2): 37–54.

Bjelajac, Ž. (2022). Profiling Human Traffickers. *Kultura polisa*, 19(4):65–81.

Bjelajac, Ž. (2023). *Poreklo kriminalnog ponašanja [The origin of criminal behavior]*: Novi Sad. Pravni fakultet za privredu i pravosuđe.

Bjelajac, Ž. (2024). The Concept of Criminal Profiling in Contemporary Crime Suppression Policies. *Kultura polisa* 21(2): 44–75.

Bjelajac, Ž. (2024). The Origin of Criminal Behavior in the Context of Developmental Risk Factors. *Kultura polisa*, 21(1): 18–42.

Bjelajac, Ž., & Jovanović, M. (2012). Globalni terorizam kao ekstremman oblik degradacije ljudskih prava. *Politička revija*, 34(4): 329–350.

Bjelajac, Ž., Merdović, B., & Filipović, A.(2023). Internet in The Function of Promotion of Bestiality: Profiling Zoophiles. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*, 11(1): 153–164.

Bjelajac, Ž., & Merdović, B. (2019). Nasilje nad decom u porodici. *Kultura polisa*, 16(39): 191–202.

Bjelajac, Ž., Filipović, A., & Stošić, L. (2023). Can AI be Evil: The criminal capacities of ANI, *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*, 11(3), 519-531.

Bjelajac, Ž., Marković, M., & Pavlović, Z. (2012). Particulars of Modern Slavery as a Deviant Social Phenomenon. *The Review of International Affairs*, 63(1146): 33–49.

Bjelajac, Ž., Matijašević, J., & Marković, M. (2012). Uticaj verskog fanatizma na ekspanziju terorizma, U: Bjelajac, Ž., & Zirojević Fatić, M. (2012). *Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije- Terorizam kao globalna pretnja*.(str. 124-143). Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Centar za bezbednosne studije u Beogradu.

Bjelajac, Ž., Matijašević, J., & Počuča, M. (2012). Značaj edukacije mladih o zloupotrebama opojnih droga. *Pedagoška stvarnost*, 58(3): 401–414.

Bjelajac, Ž., Merdović, B., & Banović, B. (2020). Paedophilia: Prevalence, situation, and perspectives of treatment. *Nauka, bezbednost, policija*, 25(3): 17–29.

Bjelajac, Ž., Spalevic, Ž., & Banović, B. (2013). Psychophysical Status of Human Trafficking Victims. *HealthMED journal*, 7(4):

Bjelajac, Ž., Tepavac, R., & Dašić, D. (2012). Izvori i načini finansiranja međunarodnog terorizma, U: Bjelajac, Ž. & Zirojević Fatić, M. (urednici). *Zbornik radova sa Međunarodne naučne konferencije - Terorizam kao globalna pretnja*. (str. 233-253). Novi Sad: Pravni fakultet za privredu i pravosuđe u Novom Sadu, Centar za bezbednosne studije u Beogradu.

Bonn, S. (2014). *Why We Love Serial Killers: The Curious Appeal of the World's Most Savage Murderers*. Skyhorse Publishing.

Brantingham, P. L., & Brantingham, P. J. (1981). *Environmental Criminology*. Sage Publications.

Bureau of Justice Assistance (BJA). (2015). *Violent Crime Reduction Operations Guide*. U.S. Department of Justice.

Canter, D. (1994). *Criminal Shadows: Inside the Mind of the Serial Killer*. HarperCollins.

Canter, D. (1995). *Psychology of Crime: Profiling the Criminal Mind*. John Wiley & Sons.

Canter, D. (2000). *Offender Profiling and Crime Analysis*. Routledge.

Canter, D. V., & Heritage, R. (1990). A Multivariate Model of Sexual Offense Behavior: Developments in "Offender Profiling". *Journal of Forensic Science*, 35(4), 850-870.

Clarke, R. V. (1997). *Situational Crime Prevention: Successful Case Studies*. Harrow and Heston.

Conscious Vibe (2021). Here's How To Read Unspoken Body Language & Micro-Expressions (Vibes). <https://theconsciousvibe.com/heres-how-to-read-unspoken-vibes-body-language/>

Crenshaw, M. (1981). The Causes of Terrorism. *Comparative Politics*, 13(4), 379-399.

Dalla, R. L. (2006). You Can't Hustle All Your Life: An Exploratory Investigation of the Exit Process Among Street-Level Prostituted Women. *Psychology of Women Quarterly*, 30(3), 276-290.

- Davies, G. M., & Beech, A. R. (Eds.). (2012).** *Forensic Psychology: Crime, Justice, Law, Interventions* (2nd ed.). Wiley-Blackwell.
- De Becker, G. (1997).** *The Gift of Fear: Survival Signals That Protect Us from Violence*. Dell Publishing.
- Decker, S. H., & Chapman, M. T. (2008).** *Drug Smugglers on Drug Smuggling: Lessons from the Inside*. Temple University Press.
- Douglas, J. E., & Olshaker, M. (1995).** *Mindhunter: Inside the FBI's Elite Serial Crime Unit*. Scribner.
- Douglas, J. E., Burgess, A. W., Burgess, A. G., & Ressler, R. K. (2013).** *Crime Classification Manual: A Standard System for Investigating and Classifying Violent Crimes* (3rd ed.). Wiley.
- Douglas, J. E., Ressler, R. K., Burgess, A. W., & Hartman, C. R. (1986).** Criminal Profiling from Crime Scene Analysis. *Behavioral Sciences & the Law*, 4(4), 401-421.
- Dutton, D. G. (2006).** *Rethinking Domestic Violence*. UBC Press.
- Egger, S. A. (2002).** *The Killers Among Us: An Examination of Serial Murder and Its Investigation*. Prentice Hall.
- Ekman, P. (2009).** *Telling Lies: Clues to Deceit in the Marketplace, Politics, and Marriage* (4th ed.). W. W. Norton & Company.
- Elliott, I. A., Beech, A. R., & Mandeville-Norden, R. (2013).** The Psychological Profiles of Internet, Contact, and Mixed Internet/Contact Sex Offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 25(1), 3-20.
- Evans, C. (2006).** *The Case That Never Dies: The Lindbergh Kidnapping*. Rutgers University Press.
- Farley, M. (Ed.). (2003).** *Prostitution, Trafficking, and Traumatic Stress*. Haworth Maltreatment & Trauma Press.
- Farrell, A., & McDevitt, J. (2010).** *Enhancing the Collection and Standardization of Human Trafficking Data: Examples from Data Collection Efforts in the United States*. National Institute of Justice.

Farrington, D. P., & Welsh, B. C. (2007). *Saving Children from a Life of Crime: Early Risk Factors and Effective Interventions*. Oxford University Press.

Federal Bureau of Investigation (FBI) Behavioral Analysis Unit (BAU). *Profiling Techniques and Procedures*. Federal Bureau of Investigation.

Feingold, D. A. (2005). Human Trafficking. *Foreign Policy*, (150), 26-32.

Felson, R. B., & Tedeschi, J. T. (Eds.). (1993). *Aggression and violence: Social interactionist perspectives*. American Psychological Association.

Filipović, A., Bjelajac, Ž., Merdović, B. & Stošić, L. (2023). Some Aspects of the Criminal Potential of Artificial Intelligence. In: PaKSoM 2023 - 5th Virtual International Conference Path to a Knowledge Society-Managing Risks and Innovation (Eds. Stanković, M. & Nikolić, V.), pp. 41-47.

Finkelhor, D. (1984). *Child Sexual Abuse: New Theory and Research*. Free Press.

Geberth, V. J. (2006). *Practical Homicide Investigation: Tactics, Procedures, and Forensic Techniques* (4th ed.). CRC Press.

Godwin, M. (2001). *Tracking Serial Killers: Investigating the Behavior of Serial Offenders*. Prentice Hall.

Gottfredson, M. R., & Hirschi, T. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford University Press.

Groth, A. N. (1979). *Men Who Rape: The Psychology of the Offender*. Plenum Press.

Hamilton, A. (2016). Speaking of Psychology: Nonverbal communication speaks volumes, with David Matsumoto, PhD. [https://www.apa.org/news/podcasts/speaking-of-psychology/nonverbal-communication#:~:text=David %20Matsumoto](https://www.apa.org/news/podcasts/speaking-of-psychology/nonverbal-communication#:~:text=David%20Matsumoto)

- Hanson, R. K., & Morton-Bourgon, K. E. (2005).** The Characteristics of Persistent Sexual Offenders: A Meta-Analysis of Recidivism Studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73(6), 1154-1163.
- Hare, R. D. (1993).** *Without Conscience: The Disturbing World of the Psychopaths Among Us*. The Guilford Press.
- Hawkins, D. I., Best, R. J., & Coney, K. A. (2004).** *Consumer Behavior: Building Marketing Strategy* (10th ed.). McGraw-Hill/Irwin.
- Hazelwood, R. R., & Burgess, A. W. (1995).** *Practical Aspects of Rape Investigation: A Multidisciplinary Approach*. CRC Press.
- Hazelwood, R. R., & Michaud, S. (2001).** *The Evil That Men Do: FBI Profiler's Journey into the Minds of Sexual Predators*. St. Martin's Press.
- Hoffman, B. (2006).** *Inside Terrorism* (2nd ed.). Columbia University Press.
- Holmes, R. M., & Holmes, S. T. (2009).** *Profiling Violent Crimes: An Investigative Tool* (4th ed.). SAGE Publications.
- Howell, J. C. (2009).** *Preventing and Reducing Juvenile Delinquency: A Comprehensive Framework*. SAGE Publications.
- Hughes, D. M. (2000).** The "Natasha" Trade: The Transnational Shadow Market of Trafficking in Women. *Journal of International Affairs*, 53(2), 625-651.
- Inciardi, J. A. (1999).** *The War on Drugs IV: The Continuing Saga of the Mysteries and Miseries of Intoxication, Addiction, Crime, and Public Policy*. Allyn & Bacon.
- Interpol (2020).** *Interpol's Global Role in Criminal Profiling*. Interpol Press.
- Jobling, M. A., & Gill, P. (2004).** *Encoded Evidence: DNA in Forensic Analysis*. Nature Reviews Genetics.
- Justicia, F., et al. (2006).** Towards a new explicative model of antisocial behavior. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 9, 4(2):131-150.

Keppel, R. D., & Walter, R. (1999). Profiling Killers: A Revised Classification Model for Understanding Sexual Murder. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 43(4), 417-437.

Knight, R. A. (1999). Validation of a Typology for Rapists. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(3), 303-330.

Kocsis, R. N. (2007). *Criminal Profiling: Principles and Practice*. Humana Press.

Lanning, K. V. (2010). *Child Molesters: A Behavioral Analysis for Professionals Investigating the Sexual Exploitation of Children*. National Center for Missing & Exploited Children.

Laqueur, W. (2001). *The New Terrorism: Fanaticism and the Arms of Mass Destruction*. Oxford University Press.

Logan, T. K., Walker, R., & Hunt, G. (2009). Understanding Human Trafficking in the United States. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(1), 3-30.

Malmquist, C. P. (2000). *Homicide: A Psychiatric Perspective*. American Psychiatric Press.

Mehrabian, A. (1971). *Silent Messages (1st ed.)*. Belmont, CA: Wadsworth.

Merdović, B., & Bjelajac, Ž. (2021). Multidimenzionalne perspektive nasilja u porodici u Srbiji [Multidimensional perspectives of domestic violence in Serbia]. *Kultura polisa* 18(46):185-202.

Merdović, B., Bjelajac, Ž., & Počuča, M. (2022). Trends in the Implementation of the Istanbul Convention. *International Journal of Cognitive Research in Science, Engineering and Education (IJCRSEE)*, 10(2), 207-217.

Moffitt, T. E. (1993). *Adolescence-limited and Life-course-persistent Antisocial Behavior: A Developmental Taxonomy*. *Psychological Review*, 100(4), 674-701.

Muller, D. A. (2000). Criminal Profiling: Real Science or Just Wishful Thinking? *The Police Journal*, 73(4), 305-315.

Murray, R. (2018). *Forensic Genealogy: Advanced Techniques for Solving Cold Cases*. Palgrave Macmillan.

Nacos, B. L. (2006). *Terrorism and Counterterrorism: Understanding Threats and Responses in the Post-9/11 World*. Pearson.

O'Connell Davidson, J. (1998). *Prostitution, Power, and Freedom*. Polity Press.

Pape, R. A. (2005). *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism*. Random House.

Parriott, R. (1994). *Health Experiences of Twin Cities Women Used in Prostitution: Survey Findings and Recommendations*. WHISPER.

Perry, B. D., & Szalavitz, M. (2006). *The Boy Who Was Raised as a Dog: And Other Stories from a Child Psychiatrist's Notebook*. Basic Books.

Peterson, J. L., Hickman, M. J., Strom, K. J., & Johnson, D. J. (2013). *Cold Cases: An Exploratory Study of U.S. Law Enforcement Practices and Factors Associated with Successful Outcomes*. National Institute of Justice.

Post, J. M. (2007). *The Mind of the Terrorist: The Psychology of Terrorism from the IRA to al-Qaeda*. Palgrave Macmillan.

Profiler - Šta Je To? Kako Postati Profiler? (n.d).
<https://bs.atomiyme.com/profiler-sta-je-to-kako-postati-profiler/>

Raphael, J., & Shapiro, D. L. (2004). *Sisters Speak Out: The Lives and Needs of Prostituted Women in Chicago*. Center for Impact Research.

Raymond, J. G., & Hughes, D. M. (2001). *Sex Trafficking of Women in the United States: International and Domestic Trends*. Coalition Against Trafficking in Women.

Ressler, R. K., Burgess, A. W., & Douglas, J. E. (1988). *Sexual Homicide: Patterns and Motives*. Lexington Books.

Rossmo, D. K. (2000). *Geographic Profiling*. CRC Press.

Saferstein, R. (2015). *Criminalistics: An Introduction to Forensic Science* (11th ed.). Pearson.

Sageman, M. (2004). *Understanding Terror Networks*. University of Pennsylvania Press.

Salfati, C. G., & Canter, D. V. (1999). Differentiating Stranger Murders: Profiling Offender Characteristics from Behavioral Styles. *Behavioral Sciences & the Law*, 17(3), 391-406.

Salt, J., & Stein, J. (1997). Migration as a Business: The Case of Trafficking. *International Migration*, 35(4), 467-494.

Sanders, T. (2005). *Sex Work: A Risky Business*. Willan Publishing.

Seto, M. C. (2008). *Pedophilia and Sexual Offending Against Children: Theory, Assessment, and Intervention*. American Psychological Association.

Shelley, L. I. (2010). *Human Trafficking: A Global Perspective*. Cambridge University Press.

Siegel, L. J., & McCormick, C. (2016). *Criminology: Theories, Patterns, and Typologies* (12th ed.). Cengage Learning.

Siegel, L. J., & Welsh, B. C. (2011). *Juvenile Delinquency: Theory, Practice, and Law* (11th ed.). Cengage Learning.

Silke, A. (Ed.). (2003). *Terrorists, Victims, and Society: Psychological Perspectives on Terrorism and Its Consequences*. Wiley.

Snyder, H. N., & Sickmund, M. (2006). *Juvenile Offenders and Victims: 2006 National Report*. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

Spalevic, Ž., Počuča, M., & Bjelajac, Ž. (2013). Terrorist activities and internet government with focus on importance of prevention within a family. *Technics technologies education management-TTEM*, 8(1): 195-203.

Steinberg, L. (2008). Adolescent Development and Juvenile Justice. *Annual Review of Clinical Psychology*, 5(4), 459-485.

Stern, J. (2003). *Terror in the Name of God: Why Religious Militants Kill*. HarperCollins.

Surtees, R. (2008). Traffickers and Trafficking in Southern and Eastern Europe: Considering the Other Side of Human Trafficking. *European Journal of Criminology*, 5(1), 39-68.

Thornberry, T. P., & Krohn, M. D. (2003). *Taking Stock of Delinquency: An Overview of Findings from Contemporary Longitudinal Studies*. Springer.

Turvey, B. E. (2011). *Criminal Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis* (4th ed.). Academic Press.

Turvey, B. E. (2013). *Forensic Victimology: Examining Violent Crime Victims in Investigative and Legal Contexts*. Academic Press.

Turvey, B. E., & Petherick, W. A. (2019). *Forensic Criminology* (2nd ed.). Elsevier.

UNODC (2014). *Global Report on Trafficking in Persons 2014*. United Nations Office on Drugs and Crime.

Victoroff, J. (2005). The Mind of the Terrorist: A Review and Critique of Psychological Approaches. *Journal of Conflict Resolution*, 49(1), 3-42.

Vrij, A. (2008). *Detecting Lies and Deceit: Pitfalls and Opportunities* (2nd ed.). John Wiley & Sons.

Wagner, D. (2012). *Cold Cases: An Evaluation Model with Follow-up Strategies for Investigators*. CRC Press.

Walker, L. E. (2009). *The Battered Woman Syndrome* (4th ed.). Springer Publishing Company.

Weaver, C. (n.d.). *What Is Profiling?* <https://www.hg.org/legalarticles/what-is-profiling-49227>

Weitzer, R. (2009). *Legalizing Prostitution: From Illicit Vice to Lawful Business*. New York University Press.

Williamson, C., & Cluse-Tolar, T. (2002). Pimp-Controlled Prostitution: Still an Integral Part of Street Life. *Violence Against Women*, 8(9), 1074-1092.

Zimmerman, C., & Watts, C. (2003). *WHO Ethical and Safety Recommendations for Interviewing Trafficked Women*. World Health Organization.

Zirojević, M., & Bjelajac, Ž. (2013). Blisko istočni terorizam i religija u savremenom polisu. *Kultura polisa*, 10(22): 193–207.

Zirojević, M., & Bjelajac, Ž. (2014). Uticaj islamskog verskog fanatizma na ekspanziju ženskog samoubilačkog terorizma. *Kultura polisa*, 11(24):91–107.

Zirojevic-Fatić, M., Gajić, D. & Bjelajac, Ž. (2012). Pravni okvir EU u borbi protiv terorizma. U: Đukanović, D. & Jončić, M. (urednici). *Spoljna politika Srbije i zajednička spoljna i bezbednosna politika EU: Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije „Usklađivanje spoljne politike Srbije sa zajedničkom spoljnom i bezbednosnom politikom Evropske unije.”*(str. 564-576). Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, Hans Seidel Stiftung.

Komentar:

Navedeni izvori obuhvataju širok spektar tema relevantnih za kriminalističko profilisanje, od teorijskih osnova do praktičnih primena, forenzičkih analiza, i rešavanja nerešenih slučajeva. Korišćenjem ovih referenci, ovaj priručnik je temeljito podržan relevantnim i kredibilnim literaturnim izvorima.

Beleška o autoru

Prof. dr **Željko Bjelajac** je prepoznatljiv naučnik, koji je dao značajan doprinos u istraživanju organizovanih kriminalnih aktivnosti i afirmaciji metoda za njihovo suzbijanje, uključujući promovisanje bezbednosne svesti u društvu, kao odgovor na savremene bezbednosne izazove. Kroz svoju dugogodišnju akademsku i istraživačku karijeru, fokusirao se na analize psiholoških, socijalnih i bihevioralnih karakteristika kriminalaca, kako bi se razvili precizniji profili za pomoć u istragama. Njegovi naučni radovi publikovani su u prestižnim nacionalnim i međunarodnim časopisima, sa zapaženom citiranošću što sugeriše na uspešnost naučnika i njegov značaj u akademskoj zajednici.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

343.982:159.923(075.8)

БЈЕЛАЈАЦ, Жељко, 1967-

Kriminalističko profilisanje detekcija zločinačkih umova :
priručnik za praktičnu primenu / Željko Bjelajac. - Novi Sad :
Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, 2024 (Novi Sad :
Goragraf). - 377 str. : ilustr. ; 24 cm

Tiraž 100. - Bibliografija.

ISBN 978-86-86121-65-3

а) Криминалистика б) Криминологија в)
Криминалистичко профилисање

COBISS.SR-ID 152090121